

AKROPOLITÁN

KVĚTEN 2026

č. 191

AKROPOLITÁN

FILOZOFIE – KULTURA – DOBROVOLNICTVÍ

Elektronický časopis č. 191, květen 2026

Filozofie, kterou navrhujeme, je způsob života dostupný všem, což znamená uplatňování učení velkých mudrců v praxi.

Kultura je uskutečňování lidských hodnot v životě, čímž se stává aktivní, využívá kvality každého člověka a rozšiřuje obzory.

Dobrovolnictví je plodem vůle vložené do služby ostatním. Neexistuje větší bohatství, než je ochota.

BRNO

www.akropolis.cz/brno

HRADEC KRÁLOVÉ

www.akropolis.cz/hradec

LIBEREC

www.akropolis.cz/liberec

OLMOUC

www.akropolis.cz/olomouc

OSTRAVA

www.akropolis.cz/ostava

PLZEŇ

www.akropolis.cz/plzen

PRAHA

www.akropolis.cz/praha

ZLÍN

www.akropolis.cz/zlin

Šéfredaktorka

Slavica Kroča

Odpovědná redaktorka

Ivana Hurytová

Redakce a grafická úprava:

Eva Bímová,

Martina Flaitingrová, Ondřej Aksamít,

Jana Aksamítová, Petra Pavlíčková,

Samuel Bíma, Aleš Gabriel

Nová Akropolis se nemusí plně ztotožňovat s obsahem uveřejněných textů, odpovídají za ně výhradně jejich autoři.

Všechna práva vyhrazena.

Tento časopis nebo jakákoli jeho část nesmí být reprodukovány v jakékoli formě bez předchozího písemného svolení vydavatele.

5

EVOLUCE

7

ČTYŘI KROKY K NADĚJI

11

CHRÁM SV. VÍTA
JAKO SVĚDEK ČESKÉ MINULOSTI

16

MARIE WALBURGA,
PRVNÍ DÁMA MORAVSKÉHO OSVÍCENSTVÍ

21

DAVID KESSLER A HLEDÁNÍ SMYSLU

„Jsem zahradník a kypřím zemi, o květy ani o štěstí se nestarám, neboť má-li být kvetoucí strom, musí být nejprve strom, a má-li být člověk šťastný, musí být nejprve člověkem.“

Antoine de Saint-Exupéry

Když na jaře rozkvetou stromy a první květiny, je to jako kdyby se svět znovu nadechl a připomněl nám tichou, ale neúnavnou sílu života, která nás vybízí, abychom se i my otevřeli novému růstu. Obdivujeme rozkvetlé koruny stromů, jemnost a vůni jejich květů zářících v paprscích slunce. V těchto okamžicích se v nás probouzí hlubší cit pro jednotu života, který se napříč kulturami a tradicemi odráží v nadčasovém symbolu květu.

Ve starodávných tradicích Východu se setkáváme s obrazem bílého lotosu, jenž vyrůstá z temnoty země, prochází vodami života do otevřeného prostoru, a nakonec se svým květem otvírá světlu a teplu Slunce. Tato „dokonalá“ rostlina je symbolem člověka, který se rodí ze země, roste skrze zkušenosti získané ve zkouškách, otvírá své srdce, aby pak vítězně rozkvetl ve světle Moudrosti. Dokonce i v tradicích Západu můžeme odhalit, že bylo zvykem zdobit města a chrámy bílými květy, které symbolizovaly obnovu a naději. Úcta k životu tak zjevně odedávna nacházela svůj projev právě v symbolu květu, který svou krásou, křehkostí, ale i touhou a schopností rozkvést odhaluje hluboké tajemství zrození a růstu navzdory překážkám.

Květ nám připomíná hlubokou pravdu, že rozkvétá jen to, co se otvírá skutečnému životu. Květ nikdy neodmítá sluneční paprsky ani déšť, přijímá vše blahodárné a posilující, vše, co potřebuje ke svému růstu. I člověk s otevřenou duší se učí prostřednictvím mnoha zkušeností, které s pokorou přijímá. Každá situace, ve které se ocitáme, každý vztah, kterého se účastníme, i každé rozhodnutí, jež musíme učinit, v sobě nese možnost nového poznání a získání nových, tak potřebných zkušeností. To vše nás také učí trpělivosti, odvaze, vytrvalosti i schopnosti rozlišovat to podstatné od pomíjivého. To vše nás přibližuje k opravdové Moudrosti.

Stejně jako rostlina potřebuje světlo, půdu a péči, i člověk potřebuje světlo poznání, pevnou půdu vnitřní jistoty a péči v podobě vedení a stálých podnětů k rozkvětu skutečně lidských hodnot ve své duši. Nikdo nemusí růst zcela sám, svůj život může spojit s těmi, kteří již dosáhli moudrosti a svým poznáním a příkladem osvětlují cestu druhým.

Rozkvět člověka jistě nevychází jen z množství poznatků a prožitých zkušeností, ale i z toho, jak se jim dokáže opravdu otevřít a jaký reálný smysl jim dokáže dát. Každý z nás je na své cestě životem vždy tím, kdo se učí, ale zároveň i tím, kdo může přenést světlo poznání na ostatní.

Není náhodou, že právě měsíc květen byl na Východě vždy spojován s učiteli. Právě oni jsou pro nás věčnou připomínkou, že skutečný růst vychází především z ochoty učit se, z touhy měnit se k lepšímu a z přirozené potřeby otvírat se všemu, co nás přesahuje. Úcta k nim je zároveň i úctou k moudrosti a k životu samotnému, a ta se neprojevuje ničím jiným než upřímným úsilím stát se opravdovým člověkem.

Eva Bímová

Podobenství

Antické mýty nám zanechaly mnoho příběhů, které probouzejí lidská srdce a neustále inspirují umělecké tvůrce, neboť jejich vzkaz je nadčasový.

Jeden z nejsilnějších je o Titánu Prometheovi, jenž miloval lidstvo natolik, že obětoval sám sebe pro jeho rozvoj.

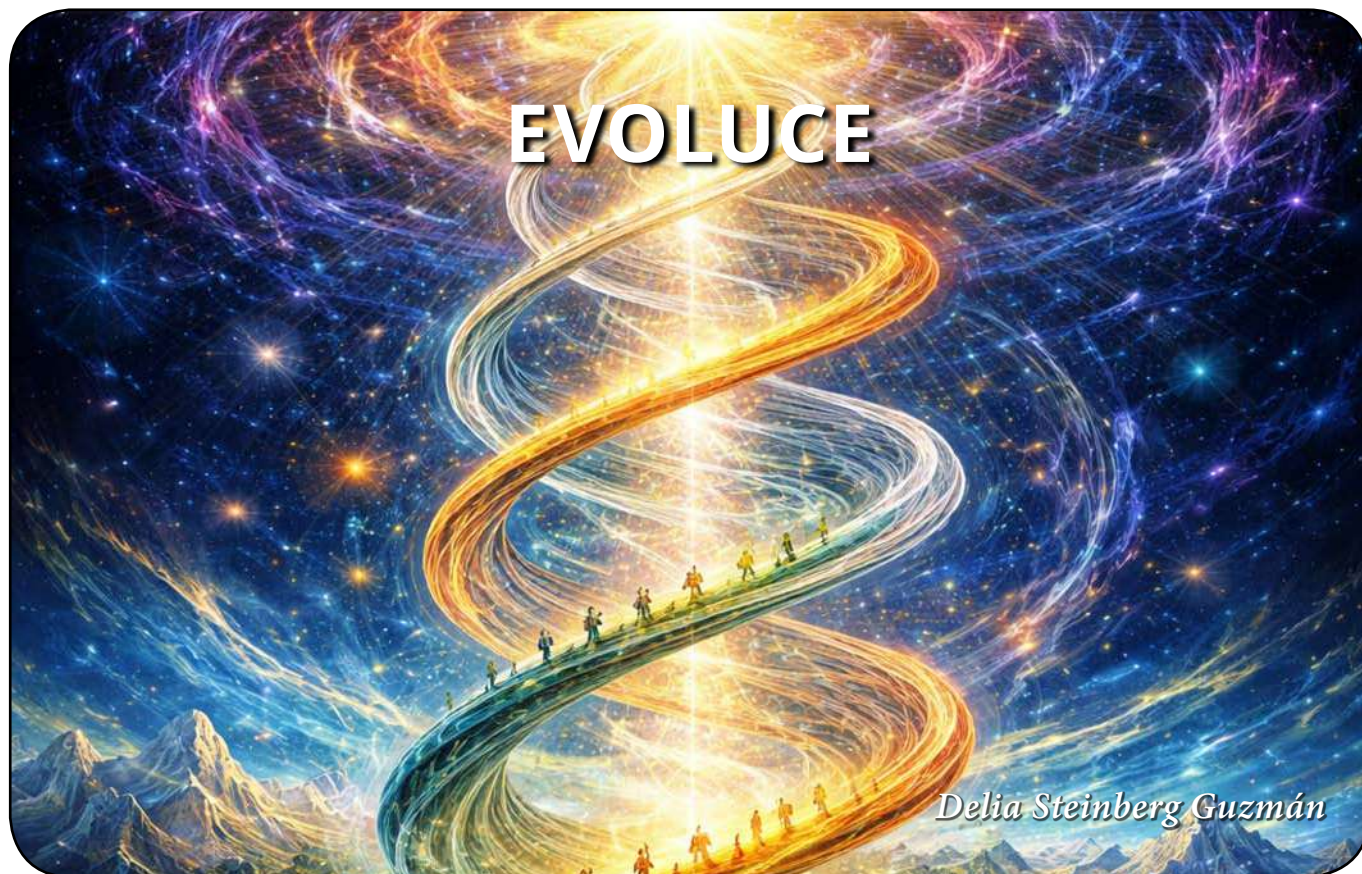
Nejprve Prometheus stvořil člověka. Uhnětl z hlíny Matky Země jeho tělo a Athéna, bohyně moudrosti, mu vdechla život. Ale člověk bloudil ve tmě a chladu, a proto mu dal Prometheus cenný dar: oheň, který dává teplo a ničí temnotu. Člověk se ale provinil vůči bohům, a ti mu oheň za trest vzali.

Prometheus se rozhodl opět pomoci svým milovaným lidem a lstí pronikl na Olymp, odkud oheň ukradl. Přinesl jej opět člověku, ovšem za vysokou cenu. Nejvyšší bůh Zeus jej za neposlušnost nechal přikovat ke skále, kde mu každý den velký orel trhal játra, jež mu přes noc opět dorostla.

Po mnoha dekadách utrpení Promethea vysvobodil hrdina Herakles, Diův syn, tedy polobůh, který splnil dvanáct obtížných úkolů a dobyl svou božskou část.

Prometheus se mohl vrátit na Olymp, ale zůstal jistým způsobem upoután k zemi. Musel nosit prsten s kamínkem z oné skály.

Když si vezmeme na ruku prsten, který nás stále různými způsoby poutá k hmotnému světu, vzpomeňme si na Promethea a Herakla. Oheň má mnoho podob a v symbolismu mnoho významů. Můžeme jej vnímat i v přeneseném slova smyslu: oheň jako nadšení hořící pro dobrou věc, oheň jako světlo poznání, které rozhání tmu nevědomosti. Pokud chceme zachránit a vlastnit takový oheň, musíme se stát Heraklem a dobýt to nejvyšší, co je v nás. □

Je snadné tvrdit, že zákony života harmonicky postupují náhodou, i když je těžší tomu uvěřit, zejména na počátku tohoto tisíciletí, kdy věda dospívá k závěrům, které byly dříve vyhrazeny metafyzice. Vraťme se tedy k otázce: jaký má život smysl?

Evoluce v zásadě odpovídá na nejjednodušší otázky týkající se smyslu života, a tedy i smyslu naší vlastní existence, toho, kdo jsme a co děláme na tomto světě.

Mohlo by se zdát, že celý vesmír je výsledkem velké náhody. Ale pro racionální mysl je absurdní připustit, že náhoda mohla vytvořit takovou harmonickou nesmírnost pouhou shodou okolností. Neustálý výzkum a objevování přírodních zákonů nám naopak dokazuje, že vše podléhá úžasnému řádu a že čím více se do něj ponoříme, tím více se nám otevírají dveře k Nejvyšší Inteligenci – abychom ji nějak nazvali –, která je počátkem a podstatou všeho, co existuje.

Univerzum následuje určitý směr. Směřuje k cíli, i když mu možná nerozumíme, protože tento cíl pravděpodobně přesahuje schopnosti našeho rozumu. Totéž platí i pro lidské bytosti: existuje osud, nikoli jako předem daný, ale jako cíl, který dává životu smysl, který nám dává určitou svobodu, abychom mohli kráčet vzhůru, a stejnou svobodu, abychom mohli napravovat své chyby, postupovat pomalu nebo rychle, a dokonce se zastavit ve zdánlivé nehybnosti.

Evoluce je neustálý pohyb a jako takový má svůj cíl. Nazýváme jej „vzestupným“, i když se někdy může zdát, že se vracíme zpět. Totéž se však děje u vertikální spirály s nakloněnými otáčkami kolem osy, které mohou v některých úsecích vyvolávat vizuální dojem sestupu, ale ve skutečnosti klesají, aby se opět vznesly. Kdyby byl člověk vrcholem veškerého uskutečnění, nemělo by smysl hovořit o evoluci. Ale stejně tak nemá smysl si myslet, že člověk představuje úplnou dokonalost a že už se nemá co učit ani v čem pokročit. Pokud nejsme dokonalí a uvědomujeme si to, nebylo by příliš kruté, kdyby neexistovala možnost dosáhnout té dokonalosti, kterou považujeme za vzdálenou, ale možnou? To je evoluce.

Zůstává život statický? Ne. Vidíme, jak se formy neustále mění, a mohli bychom dokonce pojímat evoluci pouze z materialistického hlediska, opírajíce se o vývoj druhů a kvalitativní změnu těl. Ale prázdné tělo by mělo za cíl pouze vlastní přežití a rozmnožování svého druhu.

My lidé vnímáme a chceme něco víc. Těší nás, když z hrubého kamene vytvoříme drahokam a vytáhneme z něj „duši“ jeho formy. Žijeme společně s rostlinnou říší, vkládáme své city do země a do semen a s obdivem objevujeme vliv, který má naše mysl na jejich růst a krásu. Bereme zvířata do své péče a činíme je „domácími“, mluvíme s nimi, jako by byla stejně nebo dokonce inteligentnější než my; svěřujeme jim věci, které bychom možná nikdy nesvěřili ani nejlepšímu příteli.

A co lidský život? Neustále hledáme příčiny toho, co nás obklopuje a co se nám děje; víme, že všechno může být lepší, než je; představujeme si, že jsme zkušenější a lepší, moudřejší a spravedlivější. Jakou hodnotu by měly tyto archetypy, kdyby nebylo možné je realizovat? To je evoluce.

Pouze stagnace, nedostatek víze a naděje nás paralyzují a nutí nás věřit, že celý svět je takový. Také připoutanost nás paralyzuje, protože nás váže k věcem, o které nechceme přijít. Evoluce je tak brzděna množstvím domnělých statků, které s sebou na své cestě táhneme. Nicméně, ať už s těžkým břemenem nebo bez něj, evoluce nepřestává být přítomná. Jistě nemůžeme žít bez majetku, ale měli bychom věnovat významný prostor vnitřnímu bohatství, rozvoji vědomí, vnitřní síle, sebejistotě, potřebě morálního a duchovního pokroku, snaze být lepšími lidmi a být užiteční ostatním.

Tyto vnitřní hodnoty nezávisle na našem vnějším vzhledu určují směr našeho vývoje a zajímavé je, že mění formy v závislosti na duševní kráse. Přitažlivější jsou laskavé a chápavé oči než atletické tělo alespoň pro ty, kteří více oceňují věrného přítele a dobrého rádce než nádhernou postavu, která vydrží, dokud ji nepoškodí zub času.

Nejvýznamnější evoluční změna u člověka spočívá ve vědomí.

Není totéž nechat čas plynout jako prožívat ho intenzivně; pro hodiny je to stejné, pro vědomí nikoli.

Není totéž vědět, jako nevědět; nevědomost nás vede k chybám a často vyvolává depresi; moudrost nás příjemně spojuje s ostatními bytostmi a s přírodou obecně.

Není totéž slyšet zvuky, jako rozumět slovům; můžeme se stát hluchými, ale budeme schopni rozumět myšlenkám, které slova obsahují, i bez zvuku, který je zhmotňuje.

Není totéž vidět očima, jako vidět myslí; oči mohou ztratit svou schopnost, ale mysl může být stále jasnější a bystřejší.

Vědomí se rozšiřuje a čím více ho poznáme v hledání velkých cílů a velkých archetypů, tím více se bude rozvíjet. Nebudeme jen někým, kdo žádá a přijímá, ale někým, kdo se otevírá a dává. Podle míry naší velkorysosti poznáme, že jsme v evoluci udělali krok vpřed. Proč? Protože vše ve vesmíru je otevřenost, rozšiřování a přenos, od světla a tepla Slunce až po inteligenci, která nás zaplavuje a umožňuje nám dotknout se hranic nekonečna s naším relativně omezeným pochopením.

Je to tak jednoduché: Vědomí je evoluce. □

ČTYŘI KROKY K NADĚJI

Jiřina Koubková

Ať už patříme k lidem, kteří mají o budoucnosti jasnou představu, nebo si s ní naopak nelámeme hlavu a čekáme, co život přinese, obvykle se více či méně přikláníme k jednomu ze dvou základních postojů: můžeme být optimisté, kteří věří, že vše dobře dopadne, nebo naopak pesimisté, kteří předem očekávají neúspěchy, ústrky a jiné nepříjemnosti. Optimismus nám sice zajišťuje duševní pohodu, ale často může sklouznout do naivity a následného nepříjemného střetu s realitou. Pesimismus nás činí opatrnějšími, můžeme se na mnoho nepříznivých scénářů předem připravit, ale vnáší nám do života mnohem více strachu a nedůvěry, než je nutné. Oba tyto přístupy, zvláště pokud zajdou do krajnosti, tedy mohou znepříjemňovat život nám, ale i našim blízkým.

Existuje však zlatá střední cesta, o níž mluvil Buddha, přístup, který v sobě spojuje to nejlepší z obou protikladů. Můžeme ho nazvat nadějí. Nesmíme si ale plést naději s naivitou. Naděje neznamena pouze doufat v dobrý konec. Je to přesvědčení, že v každé situaci, ať jsou okolnosti jakkoli obtížné, můžeme udělat něco dobrého. *Všude, kde je člověk, je místo pro dobrý čin*, prohlásil kdysi římský filozof Seneca. Právě tento jednoduchý výrok je dokonalým vyjádřením naděje. Nemusí vždycky všechno „dobře dopadnout“ v tom smyslu, že se stane to, co si přejeme. Nemusí být vždy možné vyhnout se starostem, ztrátám a bolestem nejrůznějšího druhu. Ale do každé situace je možné vlastním úsilím vnést aspoň kousek dobra, najít v ní hodnotu, o níž můžeme usilovat, a dát tak těžkému okamžiku hluboký smysl.

Vypěstovat v sobě naději vyžaduje vědomé úsilí. Existují lidé, kteří k tomuto postoji přirozeně tíhnou, ale i když mezi ně nepatříme, můžeme se k naději krůček za krůčkem propracovat. Na této cestě nás čekají čtyři hlavní zastávky.

První zastávka: převzít odpovědnost

Ze všeho nejdřív je třeba si připustit, že pokud se topíme v bažině beznaděje, skleslosti a jiných negativních stavů, není to dáno vnějšími okolnostmi, ale především naší vlastní reakcí na ně. Existuje na to jednoduchý důkaz: pokud si budeme všimati lidí kolem sebe, uvidíme, že situace,

kteřá nás samotné stresuje či rozčiluje, je jiným lidem dokonale lhostejná, a další si ji dokonce užívají. Příčina našich negativních emocí tedy neleží v samotné situaci, ale v našem nitru. Náš pocit štěstí a životní spokojenosti tak závisí v první řadě na naší schopnosti pracovat s vlastní myslí a vlastními emocemi.

Pokud vás při přečtení poslední věty napadlo něco, jako *to se snadno řekne někomu, kdo neprožil...*, pak je užitečné si uvědomit, že tuto zásadu často zdůrazňovali právě lidé, před které život postavil mimořádně těžké překážky. Uvedeme jako příklad římského filozofa Epikteta, který prožil značnou část svého života jako otrok, nebo psychiatra Viktora Frankla, který během druhé světové války strávil tři roky v koncentračním táboře a přišel o oba rodiče, bratra i manželku.

Právě Frankl ve svých přednáškách i článcích opakovaně zdůrazňoval nepodmíněnost lidské svobody. Přestože různé psychologické školy zdůvodňovaly lidské jednání vlivy výchovy, společnosti, genetiky, podvědomí a jiných sil, Frankl sice připouštěl, že všechny tyto věci mohou člověka tlačit určitým směrem, ale nakonec je vždy jeho svobodnou volbou, zda tomu tlaku podlehne, nebo ne.

O něčem velmi podobném mluví i stoikové. *V naší moci je soud, chtění, žádost, nechuť a jedním slovem všechno, co jest naše činnost (...). A co jest v naší moci, je od přírody svobodné, nepodléhá překážkám ani závadám.* (Epiktetos: Rukojeť). Jinými slovy: i když nemůžeme vždy změnit okolnosti, ve kterých jsme se ocitli, vždy máme možnost změnit náš postoj.

Nikdo nikdy neřekl, že osvojit si takový přístup je snadné. Zbavit se odpovědnosti za vlastní činy a za vlastní emoce poukazem na vnější okolnosti, výchovu, příkazy nadřízených či cokoli dalšího může být velmi lákavé. Ale jakmile tomuto pokušení odoláme a přijmeme myšlenku, že jsme zodpovědní za své vlastní štěstí, udělali jsme první krok směrem k naději.

Druhá zastávka: hledat smysl

Přijmutí odpovědnosti můžeme symbolicky přirovnat k rozhodnutí vydat se na cestu. Jakmile takové rozhodnutí učiníme, čeká nás další důležitá otázka: *Kam chceme jít?* Dnešní svět nabízí prakticky nepřeborné množství možností, jak trávit čas. Abychom se v nich mohli vyznat, potřebujeme jasný hodnotový systém. Potřebujeme si ujasnit, co stojí za to, abychom do toho vložili náš čas, naši energii, naše nadšení. Jinými slovy, potřebujeme vědět, co má pro nás smysl.

Již zmiňovaný Viktor Frankl mluvil o *vůli ke smyslu* jako o nejzákladnější lidské motivaci. I ve své klinické praxi si všiml, že mnoho psychických potíží jeho pacientů odeznělo ve chvíli, kdy se jim podařilo najít něco, co dávalo jejich životu smysl. To něco musí být podle Frankla transcendentní, musí to přesahovat jednotlivce. Pokud se pokusíme udělat si smysl svého života z něčeho, co se týká jenom nás samých, nebude to fungovat. Pokud si například jako smysl svého života stanovíme snahu být šťastní, nikdy štěstí nedosáhneme, protože se zaměřujeme jen sami na sebe. Pokud se ale zaměříme na něco, co nás přesahuje, štěstí se samo dostaví jako vedlejší efekt.

Tato myšlenka není nová. Už Platon napsal, že *v péči o štěstí druhých nacházíme své vlastní*. A podobné výroky bychom mohli najít u mnoha jiných myslitelů všech epoch a všech národů. Všichni potřebujeme, aby náš život měl smysl, který nás překračuje. Pokud něco takového najdeme, slouží nám to jako kompas vždy, když se musíme o něčem rozhodnout. Už nikdy nebudeme mít pocit, že vlastně nezáleží na tom, jak se rozhodneme nebo co uděláme. Náš život se stane schodištěm, po němž budeme postupně stoupat k tomu, co nám dává smysl. A vědět, že postupujeme, je nejlepší lék na beznaděj.

Třetí zastávka: zaujmout aktivní přístup

Už jsme se odhodlali vykročit na cestu a zvolili jsme si směr. Nyní potřebujeme začít kráčet, potřebujeme vyvinout aktivitu. Při tom je důležité neupadnout do jedné pasti a neplést si aktivitu se zaneprázdněností. Pod pojmem aktivní člověk si často představíme někoho, kdo má zaplněný diář, sportuje, vzdělává se, má mnoho koníčků. I člověk, který bez přestávky přechází od jedné činnosti k druhé, však může být ve skutečnosti velmi pasivní, pokud je jeho činnost jen bezmyšlenkovitým následováním toho, co je právě v módě, nebo co od něj očekává jeho okolí. Skutečná aktivita nespočívá ani tak ve vnější činnosti, ale spíše v tom, že jsme tvůrci svého vlastního života, činíme svobodná a vědomá rozhodnutí a dokážeme kráčet ke svému cíli navzdory nepříznivým okolnostem a dočasným neúspěchům.

Britský spisovatel Terry Pratchett tento princip vtipně vyjádřil v jednom ze svých románů, kde spolu dvě čarodějky (jedna velmi mladá, druhá mnohem starší a zkušenější) kráčí v noci lesem. *Nemůže se nám nic stát?* ptá se mladá čarodějka. *Nám se nic stát nemůže*, odpovídá jí ta starší. *To my se stáváme ostatním*. V téhle jednoduché slovní hříčce je skryté celé tajemství aktivního přístupu: Být ten, kdo se stává, kdo jedná, kdo činí rozhodnutí. Ne ten, komu se něco stává, kdo jen reaguje na činy ostatních a stále jen čeká na příznivé okolnosti.

Bhagavadgíta, jeden z nejvýznamnějších posvátných textů starodávné Indie, pojmenovává tento přístup jinými slovy: *Tvůj úkol je vždy spojen pouze s činy, nikoli s ovocem, které přinášejí. Hleď tedy, aby ovoce tvých činů nebylo jejich motivem, nezůstávej však ani nečinný!* Být aktivní znamená jednat způsobem, který nás přiblíží hodnotám, jež jsme si zvolili, smyslu, který jsme odhalili. A neohlížet se při tom na to, zda nám to přinese nějaké ovoce. Pokud příliš lpíme na výsledcích svých činů, nikdy nejednáme zcela svobodně. Odkládáme jednání ze strachu z neúspěchu nebo se do něj naopak vrháme bez rozmyslu z dychtivosti už už získat to, po čem toužíme. Jestliže se však zaměříme pouze na jednání, na to, abychom každý čin vykonali nejlepším možným způsobem, pak jsme svobodní a skutečně aktivní.

Čtvrtá zastávka: rozvíjet vnitřní síly

Vše, o čem jsme se doposud zmínili, spojuje jedna charakteristika: je mnohem snazší o tom mluvit než podle toho skutečně žít. Přijmout odpovědnost za vlastní život, najít něco skutečně smysluplného a stát se aktivním tvůrcem vlastního osudu není otázka jednoho rozhodnutí. Vyžaduje to trpělivou práci s vlastními myšlenkami a emocemi. Vyžádá si to mnoho úsilí, zkoumání sebe sama i světa, ve kterém žijeme, mnoho pokusů a omylů, mnoho zkušeností. Budeme se dopouštět chyb, občas zjistíme, že jsme se vydali nesprávnou cestou, občas budeme unavení. Abychom navzdory tomu všemu dokázali kráčet dál, budeme potřebovat velkou vnitřní sílu.

Rad, jak takovou sílu získat, najdeme u klasických filozofů mnoho: stoikové radili celou řadu cvičení, jako například dobrovolné snášení nepohodlí nebo přemýšlení o věcech, kterých se bojíme. Platon poukazoval na to, že lidská duše sílí díky kontaktu s krásou. Buddhismus radí rozjímat o pomíjivosti tohoto světa a tím se učit na něm nelpět. Konfucius doporučoval hledat oporu v porozumění řádu přírody... S podobnými příklady bychom mohli pokračovat velice dlouho, ale jedno mají všechny společné: vyžadují vědomou snahu. Pro posilování naší duše platí totéž, jako pro posilování těla: bez pravidelného úsilí to nepůjde. Odměnou nám však bude něco nesrovnatelně cennějšího než fyzické svaly: vědomí, že ať se děje cokoli, náš život má smysl, že můžeme být svobodní, můžeme si zachovat vnitřní klid a důstojnost. Získáme naději. □

CHRÁM SV. VÍTA JAKO SVĚDEK ČESKÉ MINULOSTI

Jana Aksamítová

Každé město, každý národ má svůj vlastní svatý prostor, místo, na kterém se lidská duše může povznést nad rozbouřené hladiny života a přiblížit se své vlastní podstatě. Od nepaměti jimi bývaly nejrůznější svatyně a chrámy, místa nazývaná Vyšší Město. A skutečně se zdvihala nad městy v podobě pahorků a kopců, na kterých se tyčily posvátné stavby. Jsou vyšší proto, že v rámci města představují spojení s nebem, se světem bohů, s božskou částí v člověku.

V Praze je takovým místem Chrám sv. Víta na Pražském hradě. Tato monumentální katedrála již více než sedm set let shlíží na Prahu jako tichý svědek minulosti. Tyčí se na vrchu nad Vltavou, v noci slavnostně osvětlený, snažící se svými věžemi dotknout hvězd.

Posvátné návrší

Oblast Pražské kotliny v údolí Vltavy vždy bývala důležitou obchodní křižovatkou, na které se setkávala cesta vedoucí ze Španělska a Německa na Ukrajinu a do polského Krakova zvaná Via Magna, a cesta z Rakouska do Saska a Pruska. V šestém a sedmém století bylo na území Prahy několik slovanských sídlišť, například Budeč, Levý Hradec, Libušín a Tetín, které navazovaly na předcházející tradici sídlišť germánských a keltských. Již od těchto dob byl Svinský vrch, místo, kde se nyní nachází Pražský Hrad, obýván a uctíván. Uprostřed hradiště se nacházel posvátný okrsek, v jehož centru bylo nejposvátnější místo, pahorek zvaný Žiži, jak ho nazval kronikář Kosmas na počátku dvanáctého století. Toto centrum slovanského kultu bylo zasvěceno slunečním bohům, především Svantovítovi, bohu Slunce, plodnosti a vítězné války. Od počátků Českého knížectví, tedy v dobách Velkomoravské říše, byl na tomto místě také postaven kamenný knížecí stolec, na který usedal vládnoucí kníže.

Václavova rotunda

Praha se stala centrem rodícího se českého státu v první polovině devátého století, kdy přemyslovský kníže Bořivoj přestěhoval své sídlo z Levého Hradce na pražské hradiště. Tímto činem ovládl posvátné místo Slovanů a získal tak nejvyšší moc v České kotlině. Jeho vnuk kníže Václav, vládnoucí v letech 922–929, je popisován jako velice vzdělaný a ušlechtilý panovník ovládající několik jazyků. Snažil se pro Čechy najít nejlepší cestu k prosperitě a stabilnímu postavení v Evropě. Proto se stal vazalem římského

krále a saského vladaře Jindřicha I. Ptáčníka a ve své vládě se snažil uplatňovat křesťanské zásady, které chápal jako nový duchovní směr, ale také jako novou možnost vytvoření silného státu, protože přijetí křesťanství bylo podmínkou pro přežití českého národa v Evropě, kde vládu již pevně ve svých rukou držela katolická církev.

Na místě svatého pahorku Žiži dal Václav postavit rotundu zasvěcenou sv. Vítovi. Snad chtěl spojit křesťanství, které bylo přijato pouze několika představiteli šlechtických rodů, s pohanskými kulty uctívanými celým národem. Boha slunce Svantovíta nahradil křesťanským sv. Vítem, který v sobě nese mnoho slunečních atributů. Tato rotunda měla pravděpodobně kruhovou hlavní loď se čtyřmi podkovovitými apsidami. Ve východní apsidě byl oltář sv. Víta, v severní byl oltář dvanácti apoštolů. Byly zde také v knížecích hrobech umístěny ostatky předcházejících vládců.

Václav zemřel 28. září 929 ve Staré Boleslavi rukou svého bratra Boleslava, který nechal Václavovy ostatky přenést do čerstvě založené rotundy sv. Víta a uložil je v jižní apsidě, kde byl vystavěn oltář sv. Václava. Založil pražské biskupství, jehož patronem se stal právě svatý Václav, čímž ho učinil nesmrtelným.

Spytihněvova bazilika

Kníže Spytihněv vládnoucí v letech 1055–1061 rozhodl dle kronikáře Kosmy o zbourání rotundy a postavení nové, větší baziliky. Jeho myšlenku uskutečnil jeho syn Vratislav II., korunovaný roku 1085 na prvního českého krále. Bazilika byla postavena na tomtéž svatém pahorku dávných Slovanů. Koncipována byla tak, aby v sobě zahrnula původní rotundu, na jejímž místě vznikla kaple sv. Václava s jeho hrobem. Uvedena do provozu byla roku 1094, kdy byl vysvěcen hlavní oltář.

Karlova katedrála

Karel IV., český král a římský císař, vládnoucí v letech 1347–1378, byl vzdělaný, kultivovaný, znalý několika jazyků, s hlubokými filozofickými znalostmi. Byl plný nadšení a chtěl postavit nový svět, Nové Město, podle nebeských zákonů. Zahájil v Praze rozsáhlou stavební činnost, při níž vycházel z astrologických souvislostí. Velice ctil tradici Čechů. Pozvedl slávu Vyšehradu a oživil mýty spojené se slovanským kmenem Čechů, který osídlil Českou kotlinu. Určil, že každý panovník české země musí začít svůj korunovační průvod na Vyšehradě, aby spojil minulost se současností a aby nejprve poznal své kořeny, a potom mohl tyto znalosti uplatnit ve své vládě.

21. listopadu 1344 se svým otcem Janem Lucemburským slavnostně položili základní kámen Svatovítské katedrály. I tato katedrála byla zahrnuta do astrologických souvislostí tak, že ležela na slunovratné přímce se Staroměstskou mosteckou věží a ukazovala na tradici slunečního boha Svantovíta a jeho slovanské svatyně na místě katedrály.

Stavitelé katedrály

Katedrála byla opět koncipována tak, aby zahrnula původní rotundu i baziliku. Prvním stavitelům byl francouzský mistr Matyáš z Arrasu, který znal architekturu jihofrancouzských katedrál, již také při stavbě uplatnil. Bohužel stihl postavit pouze pětiboký závěr lodi do výše arkád. Na jeho dílo ve svých třidvaceti letech navázal nadšený Petr Parléř, který na stavbě pracoval až do konce svého života. Byl vyškolen v porýnské oblasti a obeznámen spíše s anglickým stavitelstvím. Parléřův entuziasmus a odvážné myšlenky přivedly stavbu k výjimečné lehkosti a dojmu pohybu, jež je obdivován dodnes.

Na místě původní rotundy a Václavova hrobu byla postavena Kaple sv. Václava. Nad oltář byla umístěna jeho socha, kterou vytvořila Parléřova huť a možná i osobně Petr Parléř. Celá kaple je vyložena velkými broušenými a leštěnými polodrahokamy, kterých je celkem asi třináct set. Je vyzdobena malbami výjevů spojených s Kristem a obrazy z legendy o životě sv. Václava. Západně od kaple byla postavena Jižní věž, spojená s katedrálou Zlatou bránou, vyzdobenou mozaikou Posledního soudu. Vnitřní triforium hlavní lodi je vyzdobeno bustami nejslavnějších postav tehdejší doby: Karel IV. se svým otcem a manželkami, pět ředitelů stavby a oba stavitelé katedrály, a také první tři pražští arcibiskupové. Na vnějším triforiu jsou osazeny busty Panny Marie, svatých a patronů české země. Tato sochařská výzdoba, která velmi věrně zachycuje nejen podobu, ale i charakteristiky osobností, je mistrovským dílem, překračujícím umění patnáctého století. Byly také vytvořeny tumby českých králů Přemysla Otakara I. a II. a knížat, jejichž ostatky byly přeneseny do chórových kaplí.

Když Petr Parléř v roce 1399 zemřel, huť pokračovala v díle pod vedením Parléřových synů Václava a Jana. Stavba byla přerušena roku 1419 smrtí krále Václava IV., syna Karla IV., neboť nepokoje v zemi způsobené husitským hnutím odvrátily pozornost od zvelebování Prahy architektonickými skvosty. V tu dobu byla dokončená část hlavní lodi uzavřena zdí, aby mohla sloužit svému účelu, v očekávání další dostavby. Té se však dočkala až za dalších pět set let.

Další staletí

V následujících dobách byly prováděny pouze opravy a úpravy chrámu. Nástupem Rudolfa II. v roce 1576 na český a římský trůn, kdy se Praha znovu stala centrem Evropy a evropské renesance, se pozornost opět obrátila k chrámu. Z Rudolfova příkazu byla zbudována nová hrobka uprostřed chóru, do které bylo uloženo jedenáct rakví s pozůstatky českých panovníků, nad hrobkou dal postavit mauzoleum z mramoru pro pozůstatky svého otce. V roce 1612 bylo do této hrobky uloženo tělo samotného Rudolfa II.

Dostavba katedrály

Počátkem devatenáctého století se katedrála stala jedním ze symbolů národní minulosti, jež připomínaly slavné doby českého království. Snahy o její dokončení vyvrcholily založením Jednoty pro dostavbu chrámu v roce 1844 kanovníkem Václavem Michalem Pěšinou. Následujících patnáct let Pěšina studoval gotickou architekturu, cestoval po Evropě a zkoumal způsoby, jak by bylo možné chrám dokončit. Roku 1859 bylo shromážděno dostatek prostředků i vědomostí, aby se mohlo začít. Této práci se účastnili tři stavitelé, z nichž každý vnesl do stavby něco trochu jiného.

První stavitel Josef Ondřej Kranner ve jménu čisté gotiky opravil starou část katedrály tak, že mnohdy odstraňoval z interiéru i výzdobu a jiné negotické prvky z pozdějších dob. Druhý stavitel Josef Mocker dokončil opravy a přistoupil k samotné stavbě. Po jeho smrti v roce 1899 na jeho místo nastoupil Kamil Hilbert. Tento mistr navázal na tradici a vývoj katedrály. S velikým respektem k hodnotám již vytvořeným dokončil stavbu. Pečlivě konzervoval vše, co mělo nějakou historickou hodnotu. Provedl systematické vykopávky a archeologické výzkumy podzemí stavby, kde našel zbytky nejstarších svatovítských kostelů. Na dokončení díla se podílelo mnoho mistrů řemeslníků i přední čeští umělci, například Max Švabinský nebo Alfons Mucha, kteří vytvořili některé vitráže. Chrám byl dokončen a otevřen pro veřejnost v roce 1929, v roce tisíciletého výročí úmrtí sv. Václava.

Odkaz

Bylo tedy dokončeno velké dílo. Dílo, které provázelo českou historii jako červená nit spojující pohanskou tradici s křesťanskou, období temná s jasnými roky, kdy byla Praha centrem Evropy. Ať už tu stála skromná svatyně, rotunda či velkolepá katedrála, vždy jako maják ukazovala směr, kudy kráčet dál. Jako vyšší část města byla nadějí i zdrojem síly pro celý národ. A dnes s úctou vzhlížíme k jejím věžím, aby nám připomněly, že jsme lidé, kteří mají slavnou minulost a že sláva budoucnosti leží v našich rukou. □

Z použité literatury:

Vurm, B.: Tajné dějiny Prahy, Eminent, Praha 2000.

Burian, J.: Katedrála sv. Víta na Pražském hradě, Odeon, Praha 1978.

Kolektiv: Dějiny zemí koruny české, Paseka, Praha 1992.

Růžička, J.: Slovanská mythologie: pro lid československý, Alois Wiesner, Praha 1924.

Kochánek, L.: 444 pražských nej, unikátů a kuriozit, Odeon, Praha 1993.

HLAS TICHA

VYBRANÉ FRAGMENTY Z „KNIHY ZLATÝCH PRAVIDEL“ PRO DENNÍ POUŽITÍ UČEDNÍKŮ

Překlad a komentáře H. P. Blavatská

Chceš-li projít Síni Moudrosti, abys dosáhl Údolí Blaženosti, Učedníku, úplně zavři své smysly před velkým a hrozným kacírstvím odloučenosti, které tě vzdaluje od ostatního.

Nedovol, aby se tvůj „Nebeský zrozenec“ ponořil do moře Mayi, a oddělil se od Universálního Rodiče (DUŠE), ale nech ohnivou sílu, aby vstoupila do nejvnitřnější komnaty, komnaty Srdce, a do Sídla Matky Světa.

Potom se tato Síla musí ze srdce pozvednout do šesté, střední oblasti, místa mezi tvými očima, pak se stane dechem JEDINÉ DUŠE, hlasem který naplňuje vše, hlasem tvého Učitele.

Pouze tak se můžeš stát „Nebeským Poutníkem“, který kráčí větry nad vlnami, a jehož kroky se nedotýkají vod.

Než položíš svou nohu na vzestupný žebřík, žebřík mystických zvuků, musíš slyšet hlas vnitřního BOHA (Vyšší JÁ) sedmým způsobem.

První je jako sladký hlas slavíka zpívajícího své družce píseň na rozloučenou.

Druhý přichází jako zvuk stříbrného cimbálu Dhyaniů, probouzející třpytící se hvězdy.

Další je jako melodický nářek mořského ducha, uvězněného ve své lastuře.

A ten je následován zvukem Viny.

Pátý je jako zvuk bambusové flétny pronikavě znějící ve tvém uchu.

Tento se mění v zadutí trumpety.

Poslední zní jako dunění bouřkového mraku.

Sedmý pohltí všechny ostatní zvuky. Ztichnou a nebudou více slyšeny.

Když těchto šest je umlčeno a jsou položeny Učiteli k nohám, pak učedník splynul s JEDNÍM, stává se JEDNÍM a žije v něm.

Než vstoupíš na tuto stezku, musíš zničit své lunární tělo, očistit tělo své myslí a očistit své srdce.

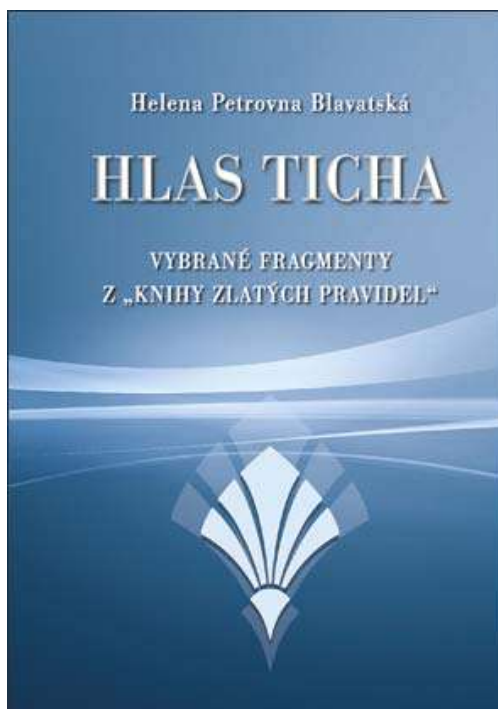
Čisté, jasné a křišťálové vody věčného života se nemohou mísit s bahnitými proudy monzunové bouřky.

Nebeská krůpěj rosy, třpytící se v prvním ranním slunečním paprsku v lůně lotosu, se při dopadu na zem stává kouskem bláta; hle, perla je nyní blátivou skvrnou.

Bojuj se svými nečistými myšlenkami, než tě přemohou.

Používej je tak, jako ony chtějí použít tebe.

Neboť ušetříš-li je a zakoření a vzrostou, tu věz, že tyto myšlenky tě přemohou a ubijí. Střez se, Učedníku, a nedopusť, aby se k tobě přiblížil byt jen jejich stín. Neboť by vzrostl a nabyl by na velikosti a síle a pak by tento výplod temnoty pohltil tvoji bytost dříve, než by sis uvědomil přítomnost takového černého a hanebného netvora.

MARIE WALBURGA, PRVNÍ DÁMA MORAVSKÉHO OSVÍCENSTVÍ

Byla jednou z nejpokrokovějších žen osvícenské Evropy. Její příběh by vydal na obsáhlou knihu nebo celovečerní film. Její mysl byla otevřená novátorským myšlenkám, její srdce stovkám dětí, které vzdělala a vychovala. I přesto je dnes tato mimořádná žena prakticky zapomenuta. Vydejme se proto nyní po jejích stopách.

Život, který nešetřil zkouškami

Hraběnka Marie Walburga Josefa Kajetana z Truchsess-Waldburg-Zeilu, rozená z Harrachu-Hohenemsu, přišla na svět 22. října 1762 v Brně. Narodila se do jedné z nejstarších a nejvýznamnějších aristokratických rodin v celé rakouské monarchii, která vlastnila mnoho panství a šlechtických sídel v Rakousku, v Čechách i na Moravě. Jako jediná dcera svých rodičů s nimi Marie Walburga během svého dětství střídavě pobývala na mnoha z nich. Nakonec byl však s jejím osudem a životním posláním nejvíce svázán zámek Kunín na severní Moravě, který zdědila po smrti svého otce a kde strávila většinu svého života.

Měla zálibu jak v četbě a tichém rozjímání v přírodě, tak i v dobrodružných nočních vyjíždkách na koni. Její půvab a nezvyklý temperament okouzily mladého hraběte Klementa Aloise z Waldburg-Zeilu. Zalíbení bylo vzájemné, a tak se za něj mladá hraběnka ve svých sedmnácti letech provdala. Z tohoto manželství se narodily čtyři děti; tři z nich však v útlém dětství zemřely. Jejich smrt byla pro ni nesmírně náročnou zkouškou.

Zatímco hraběnčino zlomené srdce se v průběhu času a díky veškeré pomoci, kterou jí mohli poskytnout její blízcí, nakonec uzdravilo, její vztah s hrabětem toto nelehké období přečkat nedokázal. Rozvod v té době naprosto nepřipadal v úvahu, manželé se od sebe tedy odloučili a Klement Alois se vrátil na své sídlo v Zeilu. Odvedl tam s sebou i svého nejmladšího syna Karla Františka, což byla pro hraběnku další těžká rána. Ani jeho však nečekal dlouhý život. Zemřel v osmnácti letech a jeho matka ho už nespátřila.

Filantropie jako nový smysl života

Přestože byl hraběnčin život plný bolestných ztrát, nezanevřela na něj. Velkou pomocí jí v tom byly myšlenky, s nimiž se setkávala při četbě a studiu: ideje francouzského osvícenství, svobodných zednářů,

moderní pedagogiky a především filantropie. A právě toto „lidumilství“, jak by bylo možné pojem filantropie doslovně přeložit, se stalo novým smyslem jejího života. Nemohla jej zasvětit péči o blaho svých vlastních dětí, zasvětila jej tedy péči o jiné.

Kunínský zámek se za jejího působení proměnil doslova v ohnisko vzdělávání celé Moravy. Marie Walburga zde ve svých třiceti letech založila zcela mimořádný vzdělávací ústav, jenž velmi případně nazvala Filantropinum. Při výchově a vzdělávání svých žáků se inspirovala metodami moderních škol v Německu a také myšlenkami vynikajícího švýcarského pedagoga Pestalozziho. Tohoto školského reformátora, který trval na tom, že vzdělání má být všestranné, praktické, harmonické a že musí být dětem skutečně k užítku, velmi obdivovala a celý život s ním vedla čilou korespondenci.

Její škola byla ve své době naprosto mimořádná nejen obsahem vzdělávání, ale především tolerancí a rovností, která zde panovala. Výuka byla bezplatná a byla určena pro děti od pěti let. Většina z nich na zámku po dobu studia také bydlela. Hraběnka nikoho neodmítala. Společně zde studovali sirotci, děti řemeslníků, sedláků, rolníků, měšťanů i aristokratů. Vedle sebe se vzdělávali chlapci i děvčata, děti německé i české národnosti, katolíci, evangelíci i židé, což nikde jinde nemělo obdoby. Rovnost mezi žáky hraběnka podporovala také školními uniformami a jednotnými účesy.

Jak vzdělávání na kunínské škole probíhalo? Málokterému z dnešních dětí by se tehdejší rozvrh hodin líbil, a zřejmě také málokterému učiteli. Vyučování totiž každý den, od pondělí až do soboty, začínalo v pět hodin ráno a končilo v sedm hodin večer. Každá hodina byla věnována jednomu předmětu, pouze čas mezi dvanáctou a třináctou hodinou býval vyhrazen pro oběd a úklid. Vyučování však bylo velmi pestré: děti se seznamovaly se vším od matematiky a jazyků přes přírodní vědy, pěstování stromů, vaření, geografii, světové dějiny a náboženství až po kreslení, klavír, krasopis, hudbu a zpěv. Z vybraných žáků a učitelů hraběnka dokonce sestavila kapelu.

Marie Walburga neusilovala pouze o to poskytnout dětem vzdělání, velký důraz kladla také na jejich zdraví. Roli v tom jistě sehrála i její láska k přírodě. V zámeckém parku osobně vyučovala nejen gymnastiku – dnes bychom mluvili o tělesné výchově –, což bylo tehdy velmi odvážné a neobvyklé, ale odehrávala se zde na její popud i výuka mnoha dalších předmětů. Bylo také dbáno na zdravou výživu, děti se pravidelně otužovaly – okna zámku bývala od března až do listopadu otevřená dokořán – a v létě

chodily s hraběnkou plavat do řeky. Hraběnka na svém panství dokonce nechala očkovat děti proti pravy m neštovicím, což se v historii českých zemí stalo vůbec poprvé.

Vytrvalosti a tělesné zdatnosti je učila při pravidelných výletech do okolí. Výlety trvaly několik dnů, někdy i týdnů. Děti stanovaly a přirozeným způsobem poznávaly přírodu a okolní svět.

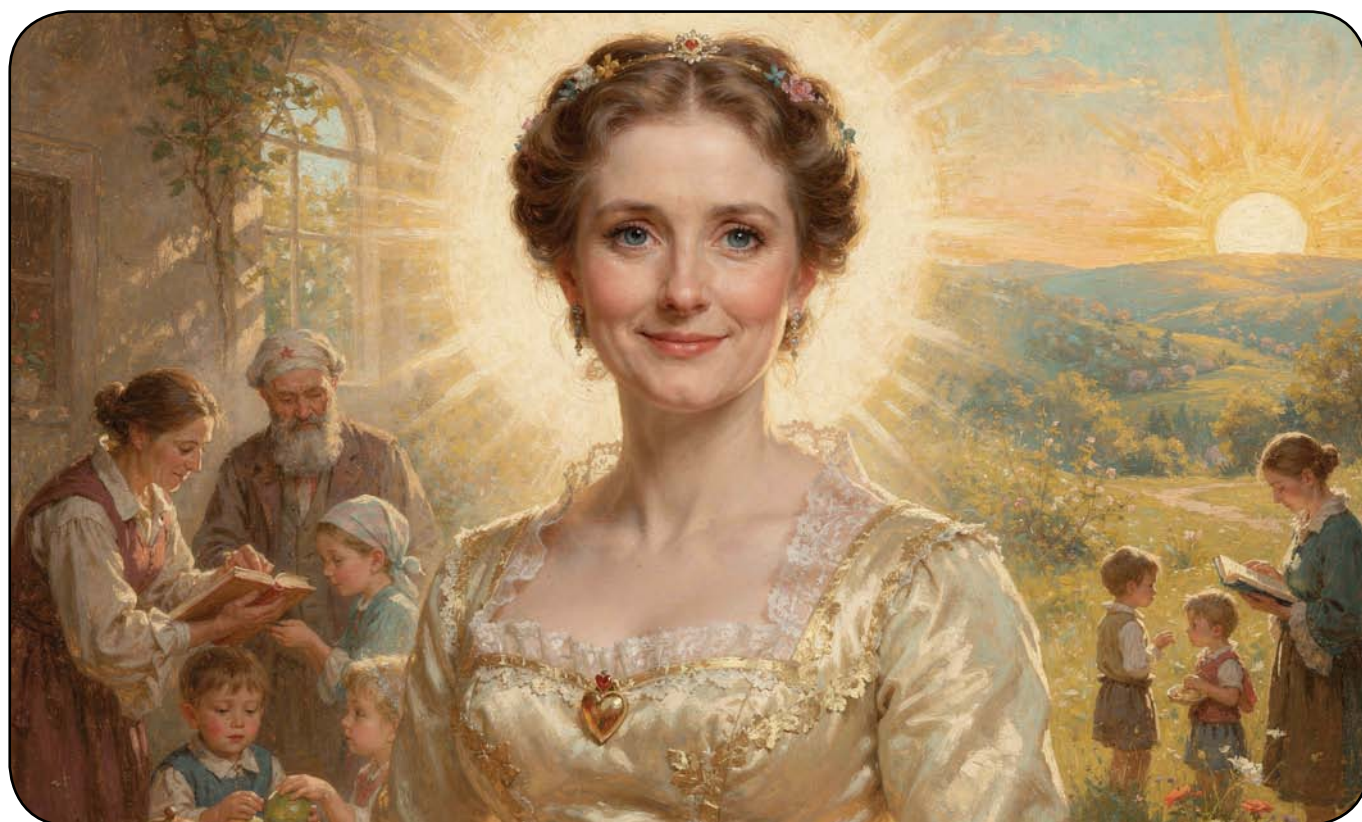
Bezesporu nejslavnějším žákem školy za celou dobu jejího působení byl František Palacký. V hraběncině vzdělávacím ústavu strávil necelé dva roky, poté ho otec poslal do jiné školy, neboť se v Kuníně obával přílišné náboženské tolerance. Palacký však na své studium u hraběnky vzpomínal vždy v dobrém a několikrát ji v dospělosti navštívil. O tomto období svého života mimo jiné napsal: *Na poslední veřejné zkoušce zapsán jsem byl samý pátý do zlaté knihy ústavu tohoto, a z rukou hraběnciných dostal jsem veřejně odplatu za pilnost, knihu o lásce k lidem. Byl to pěkný jarní čas života mého.*

Tyto veřejné zkoušky, které Palacký zmiňuje, byly každoročně velkou událostí. Byl to slavnostní den, kdy byly ověřovány znalosti žáků ve všech předmětech. Nejúspěšnější žáci byli zapisováni do zlaté knihy a chlapci i děvčata dostávali odměny. Nejčastěji jimi byly knihy – hraběnka je volila pečlivě a s ohledem na vyznání každého dítěte. Po této vážné a důstojné části zkoušky pak přicházela část veselá – tanec, zpěv a zasloužené oslavy v zámeckém parku.

Šlechtična v pravém slova smyslu

Marie Walburga zcela jistě naplňovala skutečný význam slova šlechtična: její ušlechtilost byla nepřehlédnutelná. Její touha pomáhat se zdaleka nesoustředila jen na děti, které vzdělávala na svém zámku, ale projevovala se i v širším okolí. Po mnoho let hraběnka každý týden navštěvovala všechny vesnické školy na svém panství. Sama na nich vyučovala, za chudé děti platila školné a do škol přinášela mnoho knih a dalších školních pomůcek. Pro učitele pravidelně pořádala setkání, jež bychom dnes nazvali konferencemi: podněcovala v nich jejich lásku k pedagogice a předávala jim nejnovější poznatky o moderních metodách výuky.

Přestože to pro ni v pozdějším věku vzhledem ke zhoršujícímu se zdravotnímu stavu bylo stále náročnější, podnikala také cesty po Evropě. Ve velkých městech navštěvovala významné vzdělávací ústavy, aby se inspirovala tamními metodami výuky, setkávala se s významnými osobnostmi vědy a pedagogiky

– například se zmiňovaným Pestalozzím – a v neposlední řadě nakupovala. Ne však šaty a šperky, jak by to pro ženu jejího postavení možná bylo typičtější, ale knihy, mapy, minerály, fyzikální přístroje, obrazy a rytiny a další pomůcky – často za neuvěřitelně vysoké ceny –, kterými chtěla obohatit výuku na svých školách.

Dalším příkladem její velkodušnosti byl také kostel Povýšení sv. Kříže, který nechala postavit a který byl velmi neobvyklý. Není na první pohled typicky katolickou, židovskou ani jinak specifickou sakrální stavbou, a to zcela záměrně. Kostel totiž sloužil lidem všech vyznání bez rozdílu. Hraběnka v něm nechávala sloužit jeden den katolické, jiný židovské, další zase jiné obřady tak, aby každý mohl svobodně vyznávat svou víru způsobem sobě vlastním. Takové počínání však bylo na samém počátku 19. století, kdy byl kostel postaven a vysvěcen, nezákonné, a stalo se tak jednou z příčin konce Filantropina, který se pomalu blížil.

Protiosvícenská reakce a konec Filantropina

V roce 1806, jako následek bitvy u Slavkova, zasáhla kunínské panství epidemie. Hraběnka své nemocné poddané denně navštěvovala a sháněla jim potřebnou lékařskou péči. Kromě této epidemie však plíživě přichází ještě jiná, skrytější: epidemie protiosvícenské reakce. Éra pozdního osvícenství pomalu končí, filantropické snahy přestávají být přijímány s pochopením. Na hraběnku a její vzdělávací ústav je v těchto letech podáno několik udání, ona však všechna obvinění vytrvale vyvrací a znovu a znovu obhajuje důležitost a prospěšnost metod užívaných ve své škole.

Jednoznačným mezníkem, který toto období definitivně ukončil, se stal rok 1810. Tehdy se novým ministrem Rakouského císařství stal kníže Metternich. Tento konzervativní státník neměl pro svobodomyšlný ústav v Kuníně žádné pochopení. Dle jeho názoru takováto škola odporovala svému účelu, vymykala se dohledu státu, ve výsledcích neslibovala žádný zdar, odchylovala se v metodách od všech státních školských ústavů, a mohla tedy způsobit spíše mnoho škody než užitek. V roce 1814 bylo proto Filantropinum pro přílišnou svobodomyšlnost definitivně uzavřeno.

Zrušení ústavu, který se na dlouhá léta stal skutečným smyslem jejího života, hraběnku hluboce zasáhlo. Pedagogické činnosti se však nevzdala a nadále na kunínském zámku vedla malý neveřejný vzdělá-

vací ústav, v němž vychovávala děti svých úředníků a dalších zaměstnanců. Také se začala připravovat na předání panství svému dědici Friedrichu Emilu Schindlerovi, v nějž vkládala všechny své naděje o pokračování filantropické činnosti. Chlapce adoptovala po smrti jeho rodičů, kteří byli jejími žáky, a vychovávala ho k toleranci, svobodomyšlnosti a touze pomáhat ostatním.

Po její smrti v roce 1828 se Fridrich Emil Schindler stal jediným právoplatným dědicem veškerého jejího majetku. Úspěšně dokončil studia na několika prestižních školách v Evropě a svou další činností navázal na odkaz své patronky. Intenzivně se věnoval dobročinným aktivitám. Přispěl například k rozvoji Moravskoslezského slepeckého ústavu v Brně a podporoval zřizování a výstavby nových škol na severní Moravě. Za své zásluhy byl roku 1858 císařem Františkem Josefem II. povýšen do šlechtického stavu. Naděje, které do něj hraběnka vložila, nezklamal.

Život Marie Walburgy nám může na první pohled připadat výjimečný a vzdálený... A v mnohém takový skutečně je. Přesto v něm najdeme i něco velmi blízkého: obyčejnou lidskost, životní zkoušky, vytrvalost i odvahu jít dál navzdory okolnostem. Právě proto nás její příběh může oslovovat i dnes. Připomíná nám, že velké věci nevznikají náhodou, ale díky každodenní snaze, odhodlání a víře, že to má smysl. Její odkaz je tichou, ale o to silnější připomínkou toho, že každý z nás může ve svém vlastním životě dokázat víc, než si myslí. □

Z použité literatury:

Luštinec, J., Nosek, P., Rejha, A.: Harrachové: vznešenost zavazuje, Národní památkový ústav, Sychrov 2023.

Kubový, J.: Dějiny Kunína, MNV, Kunín 1970.

Zezulčík, J.: Znamenitá paní hraběnka, Časopis Poodří č. 2/2004.

Zezulčík, J.: Zámek Kunín: perla moravské barokní architektury, Okresní vlastivědné muzeum, Nový Jičín 1995.

DAVID KESSLER A HLEDÁNÍ SMYSLU

Jana Stará

Americký lékař David Kessler, narozený v roce 1959, pracoval několik let s významnou lékařkou Elizabeth Kübler-Rossovou, na jejíž práci navazuje. Práce a knihy Rossové a později společné publikace obou lékařů významně ovlivnily to, jak dnes psychologové přistupují a mluví o zármutku, truchlení, o otázkách souvisejících s důstojným umíráním a podporou pozůstalých.

Během posledních let života Rossové, když už byla upoutána na lůžko, se jejich pracovní vztah přeměnil v hluboké přátelství. Pro Kesslera byla tato žena učitelkou předávající mu své celoživotní zkušenosti a on v současné době pokračuje ve vedení nadace pojmenované po této lékařce. Nadace E. K. Rossové pomáhá s paliativní péčí po celém světě.

Jeho první knize *Co umírající potřebují* se dostalo uznání od Matky Terezy. Kessler se s ní setkal v devadesátých letech v Kalkatě a během společných rozhovorů mu Matka Tereza vyprávěla o tom, za jak důležité považuje být u umírajících a věnovat jim láskyplnou péči. O Kesslerově knize se vyjádřila takto: *Tato kniha je zdrojem zamyšlení nad oním tajemným a krásným okamžikem, který čeká nás všechny. Pomáhá lidem pochopit, že smrt je úplné odevzdání se lásce, jako pád do Boží náruče. To je smrt – návrat domů k Bohu.*

Zásadním zlomem v jeho práci byla osobní zkušenost, když se během přednáškového turné dozvěděl o smrti svého syna. Pochopil, že teoretické znalosti týkající se umírání mu nestačí na to, aby ho připravily na hlubokou osobní ztrátu. Tato zkušenost ho vedla k hledání smyslu a vyústila v napsání stejnojmenné knihy *Hledání smyslu: šestá fáze smutku*.

Model Kübler-Rossové popisuje pět fází smutku, během kterých se lidé vyrovnávají s diagnózou smrtelného onemocnění. Tyto fáze nemusí proběhnout kompletně či chronologicky a jsou aplikovatelné na jakýkoliv druh tragické osobní ztráty. Mohou se také opakovat stále dokola. Jsme jako lidé jedineční, proto u každého z nás může tento proces probíhat trochu odlišně. Obvyklé schéma průběhu je takovéto: první fáze je popírání, myslíme si, že došlo k omylu, že se to nemůže stát nám. Ve druhé fázi se zlobíme na vše a na všechny, hledáme viníka. Třetí fáze je, že smlouváme o čas, vyjednáujeme. Ve čtvrté fázi, nazvané deprese, jsme smutní a uvědomujeme si smrt či ztrátu. Pátá fáze je akceptace, vyrovnání se, smíření se ztrátou.

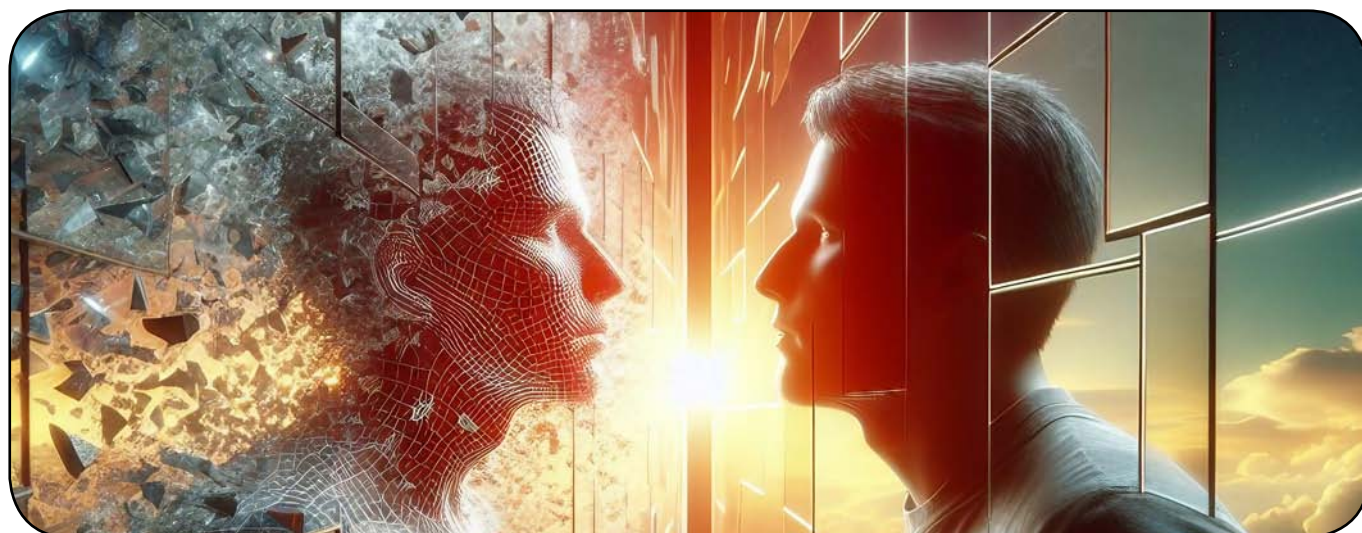
Smutek je přirozená lidská reakce. Není to ani chyba, ani nemoc a každý z nás ho prožívá jinak. V šesté fázi jde podle Kesslera o to, že se na ztrátu můžete dívat jako na další životní zkušenost, kterou lze přetransformovat v hodnotu, jež nově obohatí náš život. Můžeme najít způsob, jak uctíme památku zesnulého, bolest v nás probudí více citlivosti a soucitu s ostatními lidmi, možná i objevíme nový směr života. Smysl není dán předem, my jsme tvůrci svého vlastního smyslu. Každá ztráta nás nějakým způsobem změní. Neměla by nás ale zničit. Může se stát příležitostí naučit se novým dovednostem v rámci našeho psychického rozvoje. Existuje mnoho příběhů lidí, u kterých byla ztráta novým začátkem pro založení nadací, spolků, organizací, které pomáhají druhým. Nebo odstartovala jejich novou kariéru a oni se vrhli do zcela odlišné profese. Jiní pocítili hlubokou touhu začít pomáhat a našli si ve svém okolí místo, organizaci, kde se mohli realizovat. Objevili nový způsob, jak s touto ztrátou žít. Pokud jsme ztratili člověka, kterého jsme milovali, naše láska k němu se neztratí. Nadále ho milujeme a je dobré tuto lásku udržet, avšak v nové podobě.

Několik rad, které nám mohou pomoci

Najděme si někoho, s kým si můžeme promluvit o tom, co prožíváme. Nezapomínejme o sebe pečovat a dopřejme si zdravé jídlo, spánek a pohyb. Nedávejme našemu zármutku termín, kdy musí skončit, každý člověk má svůj rytmus a své tempo. Vytvořme si malý osobní rituál v konkrétní den výročí, může to být procházka na naše místo, napsání dopisu, můžeme v bezpečném prostoru vyslovit nahlas vzkaz nebo pouhé „děkuji“ tomu, koho jsme ztratili. Můžeme se také rozloučit se ztracenou životní rolí nebo vztahem tím, že myšlenky sepíšeme na papír a spálíme v ohni. Pokud si myslíme, že jsme něco nestihli vyslovit, nestačili jsme dokončit rozhovory, tak to také sepíšeme a přečteme to nahlas třeba na oblíbeném místě v přírodě. Hledejme takovou formu, která bude pro nás vhodná a přijatelná. Pokusme se rozlišit vinu a bolest. Bolí nás to, co se stalo, ale často si vyčítáme věci, které jsou ve skutečnosti jen výrazem bolesti, ne viny. Zamysleme se nad tím, co si přesně vyčítáme a jaké jsme měli reálné možnosti, co jsme tehdy věděli, co jsme prožívali, co jsme mohli a nemohli vlastními silami ovlivnit. Ať se nám daří vidět celou realitu. Zakažme si říkat „kdyby“, které nás drží v minulosti.

Jsme jiní než včera, jsme jiní než před rokem. Poznáváme stále sebe sama a nevracejme se neustále zpět. Dívejme se do budoucnosti. Události v našem životě nás mění. Hledejme lidské hodnoty, o něž se můžeme opřít. Pokračovat v životní cestě neznamená zradit to, co bylo, ale je to nalezení takového směru, který bude smysluplný a obohacující jak pro nás, tak pro naše okolí. Hledejme, dívejme se kolem sebe a dovnitř sebe, do svého srdce, a určitě nalezneme možnosti a místa, kde budeme užiteční.

Mnohé filozofické směry a moudré knihy starých národů nás učí, že život a smrt jsou přirozenou součástí velké životní pouti, na níž se cyklicky střídají, a že všichni máme část tělesnou a pomíjivou, ale také nesmrtelnou Duši. Starodávné civilizace se na smrt připravovaly jako na dlouhou cestu, která je přirozeným pokračováním života. Snad nám může pomoci i toto poznání. □

KVĚTEN

Malý princ – velký učitel
Přednáška

Jak funguje paměť
Přednáška se cvičeními

Psychologie návyků
Přednáška

Praktická psychologie
Kurz

Praktická rétorika
Kurz

Stoicismus v moderním světě? Proč ne!
Kurz

Karma a reinkarnace
Kurz

NOVINKY NA YOUTUBE

*Dobrovolnictví jako cesta
k sobě i k ostatním*

SLEDUJTE NÁS

[@NovaAkropolisCR](https://www.youtube.com/@NovaAkropolisCR)

[Nova.Akropolis.Ceska.republika](https://www.facebook.com/Nova.Akropolis.Ceska.republika)

Tento kurz praktické filozofie shrnuje myšlení nejvýznamnějších filozofů Východu i Západu. Stopy, které zanechali v dějinách, nás mohou každý den inspirovat na cestě rozvoje vlastních potenciálů a smysluplného života. Studium má srovnávací charakter a zkoumá filozofické dědictví lidstva prostřednictvím různých myslitelů a směrů.

Kurz FILOZOFIE PRO ŽIVOT

PROGRAM KURZU

Přírodní filozofie a záhada života
Člověk a jeho přirozenost
Moudrost Indie: správné jednání
Tibetská mystéria: ovládání mysli
Buddhova filozofie: vnitřní síla
Starověká Čína: věda o harmonii
Výzva života ve společnosti
Platon a mýtus o jeskyni: probouzení duše
Aristoteles: hledání štěstí
Plotin: neoplatonická škola
Důležitost výchovy
Egypt: spravedlnost jako kolektivní impuls
Řím a stoikové
Filozofie dějin: paměť a zkušenost
Dějiny a mytologie
Historické cykly
Svoboda a osud

a... praktická cvičení

Nedílnou součástí kurzu jsou cvičení pro rozvoj přirozených schopností každého člověka, jako je pozornost, koncentrace, paměť, imaginace, ovládnutí emocí a vůle, která vycházejí z tradičních učení a témat kurzu.

„Cesta ke konečné svobodě jest ve tvém já.“

Helena Petrovna Blavatská

